

Jesús Tuson:
Mal de llengües,

Barcelona: Empúries, 1988, ISBN 84-7596-141-X, 110 pàgs.

L'Editorial Empúries ens té ja acostumats a publicacions lingüístiques que marquen la pauta: o bé per la polèmica que provoquen entre els lingüistes¹ o bé per la qualitat de les obres editades.² També Jesús Tuson, que en els darrers anys s'ha anat perfilant com a «moralista lingüístic»,³ ens ha anat fornint arguments contundents per a la defensa de les llengües, terme, aquest darrer, que l'autor entén en el sentit més ampli de la paraula. La conjuminació Empúries-Tuson ha donat un altre cop una publicació de lectura obligada: *Mal de llengües*.

Amb aquest volumet, Tuson passa revista als prejudicis lingüístics des dels començaments de la història de la lingüística fins als nostres dies. Des de Plató fins a l'època dels *mass media*, passant per la Il·lustració i el Romanticisme. Aquest discurs històric no mostra altra cosa que la constant pervivència de prejudicis ancestrals que arriben fins a l'època cavernícola, més lligats als desitjos de supervivència del propi grup ètnic que no pas a la tan proclamada raó. Entre els autors citats, apareixen noms com Plató, Ciceró, Diderot, Humboldt, Saussure, Alonso, Benveniste o Chomsky: un ventall històric i paradigmàtic prou ampli.

Després de passar revista als prejudicis que ha anat fornint la història (el *destí històric* d'un poble, les *superioritats* racials o el fet de posseir una llengua *de comunicació* o *d'abast mundial*), l'autor exa-

¹ Vegeu p. ex. Xavier Pericay / Ferran Toutain (eds.): *Verinosa llengua*, Barcelona: Empúries, 1986 (Recensió a *Zeitschrift für Katalanistik* 2 [1989], 216-218) o bé Xavier Pericay (ed.): *L'altra cara de la llengua*, Barcelona: Empúries, 1988.

² Vegeu aquí p. ex. Albert Bastardas / Josep Soler (eds.): *Sociolingüística i llengua catalana*, Barcelona: Empúries, 1988 (ressenyat al present volum) o també Carme Junyent: *Les llengües d'Àfrica*, Barcelona: Empúries, 1986.

³ Vegeu aquí entre altres Jesús Tuson: *L'irracionalisme lingüístic de la raó il·lustrada*. a: *Límits* 2 (1987), 17-30, i Jesús Tuson: *El luxe del llenguatge*, Barcelona: Empúries, 1986.

mina quins són els paradigmes en què s'han basat aquests prejudicis: la fonètica (llengües *aspres* vs. llengües *suaus*) i el lèxic (llengües *amb moltes paraules* o *amb poques*) són alguns dels punts en què es basen tant els - com Tuson els anomena - *pseudo-intel·lectuals* com els qui han estat objecte d'una educació monolítica. És en aquest tercer punt - l'examen de les classes socials divulgadores o portadores de prejudicis (lingüístics) - que Tuson es mostra implacable amb tots aquells que, podent fer l'esforç de deslliurar-se dels prejudicis adquirits, els perpetuen, sigui ja per mandra, cofoisme o insídia. Tuson desmunta tota aquesta sèrie de prejudicis amb una senzillesa i claredat accessibles a tothom, però alhora amb rigor i duresa allà on cal.

El llibre, escrit en un to irònic que no amaga l'amargor de qui ha de donar comptes del mal estat - passat i present - de les coses, es converteix en una proclama en favor de les llengües - de totes - on es transparenta el profund respecte que mereix a l'autor tota manifestació lingüística. Però Tuson va més enllà: inscrivint el glotocentrisme en el fenomen més ampli de l'etnocentrisme, exigeix una nova educació basada en el respecte absolut i la promoció de les peculiaritats i conviccions d'altres homes o pobles. Així mateix demana un canvi en el discurs històric: que la història no sigui entesa en termes d'imposició o absorció de pobles i cultures, sinó del lliure desenvolupament d'aquests.

Mal de llengües no és doncs altra cosa que una crida a la raó i al respecte vers l'altre en totes les seves dimensions, cosa tant predicada però tan poc duta a la pràctica.

Augurem per això a Tuson no sols una bona divulgació del seu llibre, sinó, sobretot, moltes traduccions, tant a llengües *de molts* com *de pocs* parlants... i que aquest llibre d'ètica lingüística no es quedi solament en una prèdica ben estructurada, sinó que pugui trobar ressonàncies en la quotidianitat de molts.

Narcís Bassols
(Frankfurt am Main)